

Nr 784

Av herr Nyman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, angående rundradions fortsatta verksamhet m. m.

(Lika lydande med motion nr 951 i Andra kammaren)

I nuvarande läge med stor brist på lärare är det synnerligen angeläget att skyndsamt vidtaga åtgärder som kan nedbringa den relativa läraråtgången. Lärarbristen uppskattades för läsåret 1965/66 till ca 7 000 hela tjänster. Behovet anses icke under den närmaste 5-årsperioden kunna täckas. Om så icke sker kan en sådan betydelsefull reform som vuxenutbildningen behöva skjutas på till en obestämd framtid, vilket vore olyckligt. Enda lösningen för att förhindra detta kan vara eterburen undervisning, som redan i försöksverksamhet visat utomordentliga resultat.

Bland aktuella åtgärder för att motverka lärarbristen har starkt framhållits den eterburna undervisningen i kombination med andra pedagogiska eller tekniska hjälpmedel i lärarbesparande syfte. Förväntningarna är synnerligen stora inför de tekniska undervisningsmedlens möjligheter, som kan komma att revolutionera kunskapspridandet.

Videobandspelaren och datamaskinen kan göra enskild undervisning till reell verklighet, men kanske först om ett 10-tal år. Att framställa undervisningsmaterial till nämnda tekniska hjälpmedel är emellertid tidskrävande och fordrar särskilt utbildad personal. Eterburen undervisning och utnyttjande av annan teknisk utrustning ökar utrymmet för elevstyrd verksamhet och sparar därigenom lärarpersonal.

Med hänsyn till lärarbristen är det så mycket mer beklagligt att departementschefen i prop. 136 säger sig icke vara beredd att taga ställning till den särskilda rundradion och skjuter framåt i tiden 1960 års radioutrednings förslag till genomförande av TV 2 av resursskäl och därför att fristående reklamfinansierade radio- och TV-företag icke accepteras. Därigenom kan icke etermedia utnyttjas i den utsträckning som vore önskvärt i lärarbesparande syfte inom de närmaste åren, då lärarbristen är som mest akut. Möjligheterna att utvidga radio/TV-verksamheten regionalt och lokalt blir också mycket begränsade. Den försöksverksamhet som satts i gång inom vissa län har varit lovande och borde få utvecklas. Av vikt är att en regional kursverksamhet via etermedia planeras i samråd med undervisningsväsende och studieorganisationer både centralt och regionalt.

Bildningsorganisationerna och de religiösa samfunden har fäst stora för-

hoppningar vid rundradion och möjligheterna att i framtiden få sända mer av sina program i dess nya kanaler, vilket nu skjutes på en obestämd framtid. Hela rundradiokomplexet behöver bli föremål för en snar utredning.

Departementschefen är, beträffande särskilt rundradion och möjligheterna till ytterligare 3 FM-kanaler, beredd att föreslå ny utredning när tekniska och ekonomiska förutsättningar anses föreligga därför. Därvid bör den lärarbesparande, ekonomiska effekten av eterburen undervisning beaktas.

En stor grupp ungdomar kommer inom några år att behöva komplettera sina gymnasiala studier för att dels bättra på betygen, dels meritera sig för postgymnasiala studier enligt gymnasiutredningens förslag. Ljudradion och TV kombinerad med andra elevstyrande tekniska hjälpmedel kan även här bli lärarbesparande.

Radio/TV:s vuxenundervisning med sina språkkurser och möjligheter till metodiskt upplagda kurser i olika ämnen behöver snabbt utökas. Särskilt önskvärt vore om sändningstiden kunde ökas på lördags- och söndagsförmiddagar med hänsyn till att allt fler av vårt folk åtnjuter lördagsledighet och arbetslivet kräver ökad fortbildning av sin personal. Vissa kurser kan också med fördel riktas till hemarbetande kvinnor, som önskar komplettera sina kunskaper och i vissa fall förbereda sig på återinträde på arbetsmarknaden. Vissa föredrag och kurser i praktiska ämnen, som berör arbetslivet, kan därigenom samordnas med arbetsmarknadsstyrelsens speciella kurser på området i fråga.

Radions och televisionens roll i den framtida yrkesundervisningen på olika nivåer är också en viktig fråga i lärarbesparande syfte. Icke minst av pedagogiskt värde är den s. k. interna televisionen som hjälpmedel, där i vissa sammanhang färg-TV är oersättlig. Vissa försök är på gång med intern TV speciellt inom den högre undervisningen. Ett samarbete mellan institutioner som bedriver intern TV-undervisning och radio/TV-företag behöver i framtiden ske. I detta sammanhang bör också beaktas de ökade möjligheter i framtiden som kommer att finnas att beställa undervisningsprogram av privata producenter. Nord-Art har redan visat att det går att göra programmen till betydligt lägre kostnader — utan att kvaliteten försämras — än vårt radio/TV-monopol förmår.

1960 års radioutrednings förslag om utökad programverksamhet på utbildnings- och hithörande områden kommer enligt departementschefen att få prövas i samband med förslag om vuxenutbildningens framtida utbyggnad. Vid behandlingen av prop. 141/1965 angående utbyggnad av universitet och högskolor yrkades i några motioner på utredning om ett radio-, TV- och korrespondensuniversitet, som i framtiden skulle komplettera nuvarande universitetsorganisation.

Motionsförslaget avstyrktes tyvärr med hänvisning till föreliggande väntade proposition. Departementschefen har nu ytterligare skjutit frågan framåt i tiden. Den postgymnasiala utbildningen är emellertid av sådan stor be-

tydelse att den bör utredas och beaktas, icke minst med hänsyn till den stora tillströmningen av elever till universitet och högskolor, speciellt till de humanistiska och samhällsvetenskapliga, vilket föranleder lokal- och lärarbrist. Ett radio-, TV- och korrespondensuniversitet skulle lösa många resursfrågor.

Inom skolöverstyrelsen försiggår en läroplansrevision för grundskolan. Vissa lektioner kan säkerligen med fördel bytas ut mot TV-lektioner även i den obligatoriska undervisningen.

Liknande revisioner av läroplanerna för de gymnasiala skolformerna försiggår beträffande yrkesskolan och kommer säkerligen att i framtiden även ske vid övriga gymnasiala skolformer. Det är angeläget att i samband med sådana revisioner etermedias utnyttjande i undervisningens tjänst beaktas så att de kommer med i läroplanerna.

Lokalisering av skolor till större samhällen och enheter har säkerligen varit rationellt men också medfört nackdelar som skolskjutsväsendet m. m. Erfarenheter från Australien, »School of the Air», har varit goda då det gällt att stödja undervisningen i glesbygdsskolor, på öar m. m. En undersökning även i vårt land vore motiverad för att utröna vilken inverkan eterburen undervisning skulle ha för att vissa bygder skall kunna få behålla sina skolor, vilket de ofta önskar.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t i lärarbesparande syfte begär skyndsamt utredning och förslag angående ökad användning av radio och TV för undervisningsändamål, särskilt beträffande följande punkter:

1. att beakta de möjligheter som kan komma att erbjuda sig genom s. k. särskild rundradio, innefattande även frågan om nyttjande av ytterligare sändningsmöjligheter med hjälp av regionala TV-, FM- och AM-stationer samt trådradionätet;
2. att antalet sändningstimmar i radion och TV utökas på lördags- och söndagsförmiddagar i ämnen av speciellt intresse för vuxna i arbetslivet;

3. att sändningstiden i ämnen för ungdom, som vill komplettera sin gymnasieutbildning för postgymnasiala studier, för yrkesundervisning och för husmödrar som önskar komplettera sina kunskaper i allmänhet och inför sitt återinträde på arbetsmarknaden, utökas;

4. att möjligheter till ett TV-, radio- och korrespondensuniversitet som komplement till nuvarande universitetsorganisation skyndsamt skapas;

5. att i samband med skolöverstyrelsens läroplansrevision för grundskolan och vid liknande revisioner för gymnasiala

skolor undervisning via etermedia i ökad omfattning kommer till stånd; samt

6. att skolor i glesbygder och på öar genom eterburen undervisning får möjlighet i framtiden att stanna kvar på orten.

Stockholm den 22 november 1966

Sven Nyman (fp) Eric G. Peterson (fp) Johan A. Olsson (cp)

Rolf Wirtén (fp)

Erik F. Petersson (fp)
